

DEĞİŞEN DÜNYADA
AİLE VE ÇOCUĞUN İNŞASI

İSTANBUL
2024

Copyright © Ravza Yayınları, 2024

*Eserin tüm hakları Ravza Yayınları'na aittir.
İzinsiz tamamı veya bir kısmı hiçbir ortamda kopyalanamaz,
Kaynak göstermek şartıyla alıntı yapılabilir.*

*Her hakkı mahfuzdur. Bu kitapta yer alan yazıların etik,
bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazar(lar)a aittir.*

Ravza Yayınları Umumi Neşriyat No: 1556

Genel Yayın Yönetmeni

Mustafa Kasadar

Eser Adı

Değişen Dünyada Aile ve Çocuğun İnşası

Editörler

Doç. Dr. Coşkun BABA

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TAKTAK

Kapak

Yunus Karaaslan

Sayfa Düzeni

Ahmet Kahramanoğlu

ISBN

978-625-5995-23-0

1. Baskı: 2024

Yayıncı ve Matbaa Sertifika No: 74955

Basım Yeri ve Yılı

Ravza Yayıncılık ve Matbaacılık

Davutpaşa Cad. Kale İş Merkezi No: 51-52

Topkapı-Zeytinburnu-İstanbul

Tel: 0212 481 94 11

RAVZA YAYINLARI

Merkez

Ravza Yayıncılık ve Matbaacılık Ltd. Şti.

Dervişali Mah. Draman Cad. No: 3/A

Fatih-İstanbul

Yayıncı Sertifika No: 74955

Tel: 0212 909 41 52

Şube

Büyük Reşitpaşa Cad. No: 22/42

Vezneciler – Eminönü / İstanbul

Tel: (0212) 528 46 17

www.ravzakitap.com

ravzasiparis@hotmail.com

GELECEĞİN TÜRK AİLE TİPİNE BAKIŞ

Prof. Dr. Samettin GÜNDÜZ - *Prof. Dr. Sefa BULUT **

Giriş

Aile sözcüğü çok anlamlı olup Arapçadan dilimize geçmiştir. Güncel Türkçe sözlükte anlamları şöyledir;

- 1- Evlilik kan bağına dayanan, karı-koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik;
- 2- Aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü;
- 3- Birlikte oturan hısım ve yakınların tümü;
- 4- Halk ağzında; Eş, karı;
- 5- Aynı gaye üzerinde anlaşılan ve birlikte çalışan kimselerin bütünü ve
- 6- Temel niteliği olan dil, hayvan veya bitki topluluğu, familya.(Türk Dil Kurumu, www.tdk.gov.tr)

Larousse sözlükte ise aile,” aynı çatı altında yaşayan anne, baba ve çocuklar” (1979.165)dan oluşan sosyal bir yapıdır. Türkçe sözlükte ise, aile, “kadın ve erkeğin çocuklarıyla oluşturdukları iş bölümüne dayalı, küçük ve büyük ya da dar ve geniş aile gibi, türleri olan toplumsal ve ekonomik birlik” telik (Resimli Ansiklopedik Büyük Sözlük, 54) olarak tanımlanmaktadır.

* Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

** Prof. Dr., İbn-i Haldun Üniversitesi

Aile denildiğinde genellikle “anne-baba ve çocuklardan meydana sosyal bir kurumdur” ifadesinin ailenin ortak bir tanımı olarak kabul görmektedir. Aslında böyle bir tanım sadece çekirdek aileyi tanımladığını diğer aile çeşitlerinin tanımlaması için yeterli bir tanımlama olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla bilimsel açıdan tanımlama yapıldığında ailenin yekpare tanımının yapılamayacağına işaret etmektedir. Aileyi tek bir tanıma indirgemenin bilimsel yaklaşımlara uygun olmadığı gibi toplumsal yapılara göre de uygun değildir. Aile dünyada çok fazla benzer özellikleri olmasına rağmen toplumlarda farklı ifade edilmesi ailenin doğasına ve fonksiyonlarına uygun olduğuna dikkat çekmektedir.

Linton’a göre aile sadece karı-koca ve onların çocuklarından oluşan sosyal bir gruptur(Erdentuğ,1990, 319- 350). Maclwer Page’e göre aile cinsel ilişkilere dayalı çocuk sahibi olabilme neslini devam ettirme arzusu ve çocukları yetiştirip toplumsal hayata kazandırmak amacıyla insanların bir araya gelerek oluşturduğu bir gruptur(Page, 1965, 238).

Freyer aile kurumunu toplumsal hayatın çekirdeği olarak vasıflandırarak aileyi tabiat tarafından yaratılmış ancak tabiattan ilham alınarak oluşturulmuş bütün sosyal yapıların temelini teşkil eden küçük bir grup olarak tanımlamıştır(Freyer, 1967,220-224).Molinowski aileyi evlilik kan akrabalığı veya evlatlık edinme yoluyla birbirine bağlanmış ve birbirleriyle ailevi rollerine göre ilişki kurmuş olan iki ya da daha fazla sayıdaki bireylerin oluşturduğu bir grup olarak tanımlamıştır(Eserpek, 1970, 65).

Murdock’a göre aile toplumca kabul gören cinsel ilişkiler içerisinde bulunan evli çiftin veya bu evli çiftin birkaç çocuğunun oluşturmuş olduğu bir birimdir(Erdentuğ, 1990,319-350).Kıray’a göre aile toplumsal değişim sürecinde tampon kurum işlevini gören yapısal değişimlerin meydana getirebileceği kopuklukları şekil ve işlev değiştirerek karşılayan bireylerin güvenlik ihtiyaçlarını değişik biçimlerde yerin getiren toplumsal bir kurumdur.(Kandiyoti,1984, 16-17-22-25)

Çağatay’a göre aile tarihsel süreç içerisinde devletten daha fazla sosyal yapı olma rolünü oynamıştır. Aile bütün hayati faaliyetlerin gerçekleştirildiği bir ocaktır. Bu tanımlardan her biri aileyi sosyal hayatın ana şekillerinden biri olarak kabul etmekle birlikte aileyi sosyal bir kurum şeklinde ele almakta ve değerlendirmektedir.(Çağatay, 1969,247-303)Ülkene göre aile aralarında gerçek veya uzlaşma yoluyla oluşturulmuş bir akrabalık bağı ile birbirine bağlanmış

ve bütün sosyal münasebetlerini bir soy etrafında gerçekleştiren zümrelerdir. (Ülken, 1943, 268) Fındıkoğlu aileyi bir takım içtimai ve hukuki unsurlar ile bir araya gelmiş erkek kadın ve çocuklardan oluşmuş içtimai bir müessesedir. (Fındıkoğlu, 1990, 1-26)

Meriç aileyi biyolojik bir ilişki sonucu insan neslinin dolayısıyla toplumun devamını sağlayan sosyalleşme süreci içerisinde üyelerine toplumsal değer ve kuralları öğreterek onların toplumsal hayata hazırlayan toplum içerisinde oluşturulmuş milli kültürü kuşaktan kuşağa aktaran cinsel ilişkileri hukuksal kurallara göre düzenleyen biyolojik, ekonomik, psikolojik, sosyal ve hukuki özellikleri bulunan toplumsal bir birliktir şeklinde tanımlamıştır. (Meriç, 1990, 456-457) Tezcan'a göre aile diğer toplumsal kurumları temel teşkil eden bireyin tutum ve değerlerinin oluşumunda ve sosyo-kültürel şahsiyet gelişiminde birinci dereceden etkili olan yüz yüze birincil ilişkilerin ve birincil etkileşimlerin güçlü olduğu birincil gruptur (Tezcan, 1979, 127-135).

Gökçe'ye göre aile görevleri açısından ekonomik ve toplumsal bir birlik üyeleri arasındaki ilişkileri açısından bir sosyal grup sosyal hayatın ana şekillerinden biri olması nedeniyle sosyal bir örgüt veya sosyal bir topluluk birliğin devamı için sistemleştirilmiş kurallara sahip olması yönünden toplumsal bir kurum toplumsal hayatın temel unsurlarından biri olması açısından da toplumsal bir yapı ve toplumun küçük bir parçasıdır şeklinde tanımlamıştır. (Gökçe, 1976, 46-47) Schaefer aileyi üreme ve toplumun üyelerinin bakımı için birincil sorumlulukları paylaşan kan evlilik ya da anlaşmaya dayanan diğer ilişki ya da evlat edinme üzerinden birbirleriyle bağlantılanan insan kümesi olarak tanımlamıştır (Schaefer, 2013, 312).

Sezal'a göre aile çekirdek ailede akrabalar arasındaki ilişki tarzları da geniş aileden tamamen farklılaşmış akrabalık ilişkilerini önemli değişimler yaşanmıştır şeklinde tanımlamıştır.

- Aile akrabalık ilişkileri kopma noktasına yakın bir gevşekliktedir.
- Aile ve akrabalar arasında geleneksel yapılardaki karşılıklı haklar ve mecburiyetler kalmamış iki tarafta birbirinden bağımsız hareket etme serbestisine kavuşmuştur.
- Akrabalık sosyal dayanışma işlevini kaybetmiş ailenin dar günlerde akrabalarına güvenmesi durumunu ortadan kalkmıştır (Sezal, 2017, 113).

Aile, İki farklı cinsiyette olan kişilerin evlenmesiyle meydana gelen sosyal bir gruptur. Evlilik olmadan ailenin kurulması sağlıklı olmaz. Bu nedenle İki kişinin velilik yaptıklarını aileleri ve yaşadığı çevrenin bilmesi ve fark etmesi gerekir. Sadece iki kişinin birlikte yaşamaları aile olduklarına işaret etmez.

Aile, fertlerin karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde sosyal hayatlarını düzenleyen, birlikte hayatı yaşamayı, paylaşmayı ve yeri geldiğinde karşılıklı veya tek taraflı feragat etmeyi öğreten, sağlıklı ve güvenli ilişkileri geliştirildiği sosyal grup ve bir kurum olarak tanımlanabilir.

Tarihsel süreçte değişim süreçlerinde ailede değişime uğrayan sosyal kurumlardan birisidir. Aile, toplumların yerleşimlerine, üretimlerine, tüketimlerine ve sosyo-kültürel yapılarına göre farklı değişimler yaşamıştır. Batıda sanayileşme süreciyle aile çok yönlü köklü değişimlere maruz kalmıştır. Geleneksel aileden çekirdek aileye hızlı geçişler yaşanırken aile yapısını kökten sarsmıştır. Aile de boşanma oranları artması sosyal dengeyi olumsuz etkilemiştir. Aile için bu olumsuz süreç modernleşme adına yapıldığı söylenmektedir.

Modernleşme sürecinde aile değerlerinin etkinliğinin zayıflamasıyla geniş aile içerisinde diğer gruplarla ilişkileri kaybetmeye başlamıştır. Evlilik kararları tek başına ve özgürce kararlar alınması ve kadın haklarının genişlemesi aile içindeki kararların alınmasında kadının etkisinin artmıştır. Akraba evlilikleri azalmaya başlamış, cinsel özgürlükler gelenekçi toplumlardaki kısıtlayıcı gücünü azaltmıştır. Kadın ve çocuk hakları ailede ve toplumda geniş alan bulmaya başlamıştır. Bu tür gelişmeler aile yapısında sosyal dengesizliklerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Aile yapısındaki değişim sürecinin Türk aile yapısını da olumsuz etkilediği görülmektedir. Tanzimat Fermanıyla başlatılan modernleşmeyle geleneksel aile tipinin zayıflayarak modern aile tipine yönelik yasal düzenlemeler kadın-erkek eşitliği ilkesiyle çok eşlilik zayıflatılmıştır. Cumhuriyet dönemiyle birlikte İsviçre medeni kanununun mecliste kabul edilmesi çekirdek aileye dönüşümün devlete politikasına dönüştüğünü görmek mümkündür. Aile ile ilgili farklı tanımların dışında geleceğin Türk aile tipi için şöyle bir tanımlama yapabiliriz;

Çevresiyle Bütünleşik Çekirdek Aile: Ailenin, yakın akrabalarıyla (anne-baba, kardeş, hala, kayın baba kayın valide, teyze ve dayı vb) bir apartmanda, aynı mahallede ya da yakın bir çevrede oturma ve birlikte yaşama sahip olmasıdır.

Çekirdek aile küçük aile olması çevresiyle büyümesi hayatın akışı içinde sıkıntıya düştüğünde yardım alacağı akrabalarından alacağı yardımlarla sorunları çözmesi ailenin sıkıntı yaşamamasını önlemektedir. Kendisini yalnız hissetmeden güven içinde yaşamına devam etmesidir.

Bu tür aileler Türkiye’de yaşanmaktaydı. Ailenin çok erkek çocuğu varsa evlendirdiği oğlunu ayrı bir eve çıkarmasıdır. Büyük aileden çekirdek aileye geçişi yansıtırken aynı zamanda bütünleşik çekirdek aileyi de yansıtmaktadır. Baba en küçük bekar erkek çocuğuyla kalır mirastan kalan hissesini ona bırakır onun tecrübesi az olduğu için hem onu himayesine alır hem de tecrübesizlikten dolayı fakirleşmesini engellemiş olur. Gecekondu ailesi yakın tanıdıklarının kentlerde yaşamasıyla oluşan bir aile çeşidi bu tür aileye benzemektedir. Kırsal kesimden gelip kentte kötü şartlarda yaşayan şehirle bütünleşemeyen aile olması nedeniyle birlikte kendilerini korumaya çalışmaları benzerlikler gösterdiği ifade edilebilir.

Çekirdek aileyle yalnızlaşan insanın çevresiyle bütünleşme ihtiyacının günümüz dünyasında çok ihtiyacı bulunmaktadır. İnsanların kuşkuyla yaşadığı birbirlerine güvenin azaldığı dönemde yalnızlığını giderecek güveneceği iklimi aramaktadır. Bu tür aile modelinin uygulanması için plan ve programlar yapılarak uygulama imkanı hazırlanmalıdır.

1. Türk Ailesi Yapısı

Türklerde her zaman aile kutsal kabul edilmiştir. Dünyanın göçebesi kabul edilen Türkler aileyi kutsal etmeleri millet olarak teşkilatçılığı tecrübe etmelerinin altyapısını oluşturmuştur. Aile sıkı ilişkileri ortaya çıkaran bir yapı olarak algılanmış olup uygulamalarda da Türk göçebe hayatında aileyi gittiği her yere taşımayı başaran bir kültürü ortaya koyan bir millettir. Türklerde aile devletin ve toplumun temelini oluşturduğu anlayışın güçlü olması hayatın vazgeçilmez üç unsurun öne çıktığını, bu üç unsurun atasözü olarak günümüze kadar ulaştığını görmekteyiz. Bu üçleme “At, Avrat ve Silah” erkeğin bahtı olarak kabul edilmiştir. Türklerde bu üç kavram yaşamında ve geleceğinde etkili olmuştur. Türk atı evcilleştirmiş zaferden zafere koşmuş gücüne güç katarak büyük devletler medeniyetler inşa etmeyi başaran millet olarak öne çıkmıştır. Avrat ise yuvayı (aile)yi yapan dişi kuş (kadın) ifadesiyle ailenin ana unsurunu kadın olarak görmüştür. Aile ne kadar güçlü olursa millet ve devlet o kadar güvende ve

güçlü olacağı kanaati oluşturmuştur. Silah ise adaletin, mertliğin ve dostluğun gücü, düşmanın korkusu olmuştur.

Türk aile yapısında evlilikler şöyle özetlenebilir;

Lavirat-Sorarat:

Lavirat: Erkeğin ölümü sonrası dul kalan kadınla erkeğin kardeşinin evliliğidir.

Sorarat: Kadının ölümü sonrası dul kalan erkeğin karısının kardeşiyle evlenmesidir. Yani erkeğin baldızıyla evlilik yapmasıdır.

Bu tür evlilikler genellikle Türkiye’de yoğun olarak görülmektedir. Ölen eşin çocuklarının bakımları ve mirasın içerde kalması için yapılan evliliklerdir.

Beşik Kertmesi: Genellikle aynı gün doğan çocuklar için yapılan karşılıklı olarak verilen karar neticesinde ortaya çıkan evlilik türüdür. Sadece aynı gün doğma şartı yoktur ailelerin karşılıklı olarak uygun gördükleri kişiler için birlikte aldıkları kararlardan oluşmaktadır. Ön şart olarak çocukların iki yaşını geçmemesi gerekir. Beşik kertmesi kişiler arasında yarım nikah olarak anlaşılmaktadır. Aralarında evlilikler olmadığı takdirde kişileri bağlayıcı bir durum yoktur.

Söz Alma-Söz Verme: Yakın işbirliği ve yakın dostlukları olan iki ailenin birlikteliklerinin devamı için aileler arasında verilen sözlerdir. Aileler arasında alınan kararlar kişilere hissettirilir. Bu kişiler kolay kolay başkalarıyla evlilik yapmazlar ama başkalarıyla evliliklerinde engel teşkil edecek bir durum söz konusu değildir. Bozulduğu takdirde kişiler başkalarıyla evlik yapabilirler. Biraz çevresinde ayıplanırlar bunu dışında yaptırım olmayan bir durumdan ibarettir.

Berder Evlilik: Bu evlilikte iki erkek, evlilik yaşındaki kız kardeşleriyle evlilik yapmalarıdır. Yani değişik yapılarıdır. Türkiye’de yaygın bir evlilik olarak görülür. Bu tür evlilikler kıza verilen başlık parasından kurtulmak evlilikte masrafın azaltılması olarak görülür.

Toygeldi Evlilik: Tay, atın yavrusu kullanılmaktadır. Dul kadın ve dul erkeğin evlilikte çocuklarının olmasıdır. Bu tür evlilikte önce çocuklar daha sonra eşler evlilik yapmaktadırlar. Bu evlilikler yeni kurulan ailenin sağlıklı ve güçlü aile olarak hayatına devam ettirmek içindir.

Kardeş Çocukları Evliliği: Kardeş çocuklarının evliliğidir.

Paralel Kuzen Evliliği: Aynı cins kardeşlerin çocuklarının evliliğidir.

Çapraz Kuzen Evliliği: Farklı cins kardeş çocuklarının evliliğidir.

Bir Dizi Erkek Kardeşin Bir Dizi Bacıyla Bireysel Evliliği: Genellikle Türkiye’de görülen bir evlilik türüdür. Akraba ve akraba olmayan iki ailenin kız ve erkek çocuklarının evliliğidir. Bu evlilik bir grup evliği değildir.

Kız Kaçırma-Otura Kalma: Erkeğin kendisine seçtiği kızı gönüllü veya zorla kaçırmayıyla gerçekleşen evliliktir. Bazı durumlarda da kızın eş seçtiği erkeği kaçırmayıyla sonuçlanan evliliklerde bulunmaktadır. Bu kaçırma olayı çok azdır. Oturma ile yapılan evlilik ise kızın beğendiği erkeğin evine giderek oturur. Erkeğin ailesinin evliliğe izin vermediği durumlarda gerçekleşen bir evliliktir. Kız erkeğin evine gelip oturduğu zaman gelen kızı geri göndermesi mümkün değildir. Artık evin gelini olarak kabul edilmektedir. (Doğan,1996)

1-1. İslamiyet Öncesi Türk Ailesi

İslamiyet öncesi dönemde Türk ailesine yönelik bilimsel araştırmaların olmadığı ancak Orhun Kitabelerinde, Çin kaynaklarında ve Arap gezginlerin gözlemlerinden oluşan bir literatüre rastlanmaktadır. “Eski Türk ilk kaynaklarını yazılı bir metine dayalı olan Orhun Anıtlarından çıkarabiliriz. Zira, bu anıtlarda evlilik sistemiyle ilgili bazı görüşlere rastlanmaktayız: “Üstte mavi gök, altta yağız yer kılındıkça, ikisi arasında insanoğlu kılınmış. İnsanoğlunun üzerine atam (dedem) Bumin Kağan oturmuş... Türk budunu (halkı) yok olmasın diye, halk olsun diye, babam İlteriş Kağan annem İlbilge Hatunu göğün tepesinden tutup yukarı kaldırmıştır.” (Türkdoğan,2009, 24)

Gökalp, Türk aile yapısı anne ve babanın eşit haklara sahip olduğu iki yönlü bir kimliği ortaya koyar. Çiftler arasında birlikte etkileşim diyebileceğimiz ikili bir oluşum söz konusudur. Türk aile tipinin ataerkilden anaerkil aileye geçmeden pederiliğe atlamıştır. Bu aile tipinde kadının erkeğe eşitliği söz konusudur.(Türkdoğan,2009)

Gökalp ise Türk aile yapısının evrimsel gelişmeyi ve ailenin beş aşamasını göstermiştir; boy, sop, soy, pederi aile ve izdivaci aile(Gökalp,1976, 280)dir.

Boy: Siyasal birliği ifade bir terimdir. Boyun başındaki reis “boy beyidir” En önemli görevi dayanışmayı korumak, hak ve adaleti düzenleme, gerektiğinde silahlı mücadelelerle boyun çıkarını korumaktır. Boy beyleri, cesareti, mali gücü ve doğruluğu ile tanınmış oymakların ve aile reislerinin arasından seçilir. (Göklap,1976,281-282, Doğan,1996, 175)

Boy, anne, baba ve çocuklardan başka yetişmiş torunların ve ailelerin dahil akrabalığına dayalı göçebe ailesidir.(Doğan,1996, 176)

Sop: Sop eski Türkçe’de semiyye (adaş, hem-nam) anlamındadır. Yakutlarda “sip”, Kara Kırgızlar’da “sibit”, Batı Oğuzlarda ise “sop” şeklinde kullanılmıştır. Sop nesepçe birbirinin akrabası olan bireylerden meydana gelen bir topluluktur. Bireyler arasında dayanışma oldukça güçlüdür. Özel evler bile yalnızca sahiplerinin yararlanmasına mahsus değildir. Her rast gelen istediği eve girerek gece gündüzün her saatinde orada kalabilir. (Doğan, 177) Sip’te hukuku bir düzen olmadığı için aile içi ilişkilerde de bir karmaşıklık söz konusudur. Güçlü olan tahakküm ettiğini anne-baba çocuklarına yaşlandıklarında da çocuklar anne-babalarına tahakküm etmektedirler. Sip’te evlilik dışarıdan evlenme şeklindedir. Yakut tükleri mensup olduğu Sip içinden evlenemez. (Göklap, 288)

Soy: Soy hem sosyal hem de siyasal bir birimdir. Aile yapıları baba reisliğine, akrabalık ilişkileri kan birliğine dayalıdır. Kan baba soyuna dayalı olarak işler, dolayısıyla akrabalık da erkek tarafına dayanır (Doğan,1996,178)

Soy ailenin en yaşlı olanı reis olarak kabul edilir. Reisin yönetiminde aile ile ilgili konular görüşülmesi gerektiğinde büyük bir toplantı yapılır. Toplantıda herkesin konuşmaya hakkının olmasının o Soy’a ait normları olduğu göstermektedir. Soy’da evlilikler yedi göbek öteden yabancidan evlilikler yapmaktadır. İç evliliğin yapılmadığı görülmektedir.

Pederi Aile:

Pederi aile soyun parçalara ayrılmasıyla ortaya çıkan aile tipidir. Gökalp pederi aile ile ataerkil aileyi birbirine karıştırmamak gerektiğini vurgular. Ataerkil ailede akrabalar asabelerden yani erkek soyundan gelen akrabalarından ibarettir. Ailenin mal varlığı aile reisine aittir. Pederi aile ise eşitlikçi bir ailedir. Akrabalık bağları baba-ve anne tarafından devam etmesi nedeniyle akrabalık çift yönlüdür. Amca-dayı, hala- teyze birbirlerine eşittir. Ailede kadınlar erkeklerle eşit haklara sahiptirler. Kısaca pederi aile özgürlükçü ve eşitlikçidir.(Gökalp, 293)

İzdivaci Aile:

Evlenme sonucu oluşan ailedir. Türkler izdivaca “evlenmek”, “ev-bark” sahibi olmak derler. Bark, orhun anıtlarında “mabed” anlamına gelir. Ev de kutsal mabed kabul edildiğinden “bark” adını alır Bu anlamda eski Türkler’de kişilerin kutsal bir güvenceye kavuşmasıdır. (Doğan,1996:179)

Genç evlendirildiği zaman baba evine ev açılmazdı gencin babasından düşen mirası ile kızın ailesinden “yumuş” adlı çeyizi ve verilen hediyelerden oluşan eşyalar birleştirilerek yeni ev açılarak yeni evli çiftler böylece sahibi olmaktadır. Bu evin beyaz ve yeni olması dolayısıyla “Ak Ev” adı verilmektedir. (Doğan,179-180)

Eski Türk toplumunda ailenin temel özelliklerini Ögel şöyle özetlemektedir:

Türklerde “ana ailesi’nin zayıf “baba ailesi”nin daha hakim olduğu evliliklerin dışarıdan yapılmaktadır. Türklerde ailenin çekirdeği baba, oğul ve torunlardan meydana gelmektedir. Evlenen kız çocukları aileye ait sayılmazlar.

Eski Türklerde iş bölümü cinsiyet ve yaş temeline dayanmaktadır. Oğlu yetiştirme babanın, kız yetiştirme ise annenin görevidir. “Babasız oğul, annesiz kız bakımsız(öksüz)” sayılırdı. Baba oğlu evlendirmek zorunda olduğu baba oğlunu evlendirmedeği zaman oğul babasına karşı gelme hakkı vardır. Evlenirken başlık veya kalın parasını babasından zorla alırdı. Babaya saygı sınırsız değildi. Eski Türklerde anneye “öğ” derlerdi. Bugünkü Türkçe’de ise “öksüz” anlamındadır. Kadın dışardan eşinin evine geldiği için “el kızı”dır. Eski Türklerde erkek ve çocuklar arasında bir ayırım yoktur. Her ikisi için “oğul” terimi kullanılmaktadır.

Kadın evin dayanağı ve sahibiydi. İş bölümü gereği kadın evde kalarak ev işlerini yapmaktadır. Türklerde çok evlilik oranı yüksek olmasa da ilk kadına “baş kadın” sonradan gelenlere “kuma” veya “ortak” adı verilmektedir.

Eski Türklerde evlilik “ev” ile karakterize edilmiştir. Evliliğin sembolü “eb” yani evdir. Evlenmek eve sahip olmaktır. Evlilik bağı ana-baba bağından daha güçlüdür. Bu gücün devam etmesi için kadının sık sık baba evine gitmemesi gerekir.

Eski Türklerde evlilik aracı yoluyla tanıdıkların hazır olduğu ortamlarda yapılmaktadır. Evlilik kız oğlan arasında olan bir merasim olmadığı aileler arasında gerçekleşmektedir. Kız oğlan arasında anlaşma olup aileler rıza göstermediğinde “kız kaçırma” yoluyla evlilikler yapılmaktadır.

Eski Türklerde aile hukukunun temelinde başlık veya kalınlık alınıp verilmektedir. Evlilik süreci “söz kesme” ya da “beşik kertme” adetiyle başlayıp “nişan” ve “nikah” ile tamamlanmaktadır. (Ögel, 1988:237-295)

1-2. Osmanlı Dönemi Türk Ailesi

Osmanlıda aile araştırmalarının genel olarak iki özelliği olduğu söylenebilir. (Doğan ve Ortaylı, 2001) Osmanlı ailesi deyimi hem şemsiye bir kavram hem de farklı kategorilerdeki ailenin ortak yönlerini yönlerini göstermek üzere kullanılan sosyo-kültürel bir kavramdır. Aile milletler bağlamında ele alınması nedeniyle toplumdaki kozmopolitik yapıyı yansıtmaktadır. Osmanlı aile araştırmaları uzun bir süreyi kapsayan aileyi, imparatorluğun gelişme çağlarının aile üzerinde etkili dikkati çekmektedir. Osmanlı klasik dönemle yenileşme dönemi arasında keskin bir ayırım yaşandığı görülmektedir. Özellikle Tanzimat’la başlayan süreçte dış dünyanın etkisiyle farklı yapılanmaya gitmiştir(Canatan, 2009, 129).

Osmanlıda hem dini ve kültürel çeşitlilik hem de toplumsal tabakalaşma, Osmanlı ailesini etkileyen başlıca değişkenlerdir. Osmanlı hanedanlığı, iktidarın kuşaktan kuşağa devredildiği bir yönetici ailedir. Hanedan üyelerinin günlük yaşamını geçirdiği yer ise haremdir. Harem kutsal mekan anlamındadır. Haremin genele açık olmadığını ve girişlerin sınırlılıklarını ifade eder. Harem, padişah ve ailesinin evi sayılır.(Doğan,2001, 45) Padişahların aile hayatı Osmanlı tebasının ailevi yaşantısına benzemez. Osmanlı padişahları çok eşli evlilikler yapmışlardır. Padişahların evlendikleri kadınlara Kadın Efendi denilmektedir. Kadın efendilerin sayısı en fazla sekiz olduğu bilinmektedir.(Doğan,2001, 47) İslam’ın en fazla dört kadınla çok eşliliği sınırlandırmaktadır. Padişahlar dört evliliğin üstünde yapmış oldukları evlilikler cariyelerle evliliklerdir. Cariye ile evliliklerde sınır bulunmamaktadır.

Osmanlı haremni ve padişahlarının evlilik biçimini sıradan tebaanın evlilik ve aile yapısından farklı kılan ikinci bir nokta, padişahların genellikle yabancı yani tebaasından olmayan kadınlarla evlilik yapmayı tercih etmeleridir. Tüm Osmanlı padişahları içinde I. Osman, II. Osman ve I. İbrahim olmak üzere sadece üç padişah kendi tebaasından kadınlarla evlenmiştir(Doğan,2001:47). Harem aile yapısının çok eşliliği (poligami) ve üç padişah hariç dış evlilik yaparak aile hayatını devam ettirdiği aile büyük ataerkil geniş aile tipi olarak görülmektedir.

Osmanlıda asker, bürokrasi ve ulemeden oluşan kamu görevlilerinin aile modelini tek bir modele indirgemek doğru olmamakla birlikte bu kesimlerin de aile kültüründe ortak bazı öğeler bulmak mümkündür. Sözgelimi Osmanlı kamu görevlilerinin üçte birinin hane halkı arasında cariye, odalık, köle, azatlı cariye ve kölelere rastlanmaktadır. (Doğan,2002,52) Osmanlıda çok eşlilik sosyal statü ve zenginliğin göstergesi olduğunu çok eşlilik yapan bürokrasi sınıfının kurduğu vakıflardan anlaşılmaktadır.

Osmanlı aile yapısında yönetici sınıf aile kültürü ile tebaanın aile kültür arasında oldukça farklı özellikler göstermektedir. Meslek yapıları açısından bakıldığında reaya tüccarlar, sanat erbabı ve köylüler gibi üç ana grup ayırt edilebilir. Osmanlı yönetici sınıf arasında çokkarınlık yaygın iken, reaya arasında yok denecek kadar sınırlıdır. Bu bakımdan köy ile şehir yaşamı açısından da bir ayırım yapılabilir. Osmanlı köylerinde çokkarınlık yüzde 1'e bile varmazken şehirlerde bu oran yüzde 10'a kadar çıkabilmektedir. Osmanlı reaya arasında çokkarınlık yaygın olmadığı gibi çocuk sayısının da kabarık olmadığı görülmektedir. Köylerde aile başına düşen çocuk sayısı ortalama % 3 şehirlerde aileye düşen çocuk sayısı ise ortalama %2 dir (Doğan,2001:54-55)

Tanzimat ile başlayan değişim süreci Osmanlı aile yapısında da değişimler; Batıcı ve gelenekçi aile yapılarını ortaya çıkararak çatışmacı bir iklim oluşmuş, üretici aileden tüketici aileye geçişi de başlatmıştır. Çok eşliliği eşitlik ilkesine aykırı olduğu anlayışından yola çıkarak tek eş evliliği öne çıkarmaya çalışmıştır.

1-3. Cumhuriyet Dönemi Türk Ailesi

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte yeni ulus (millet) oluşturmaya etkili yolunun aile yapısındaki değişimlerle olacağı düşüncesi hakim düşüncedir. Bu yapısal değişimi gerçekleştirmek amacıyla 1926 yılında İsviçre medeni kanununun mecliste kabul edilerek uygulamaya konulmasıyla başlatılmıştır. Bu yasa ile kadın-erkek eşitliği sağlanmış, erkeğin çok eşliliği yasaklanmış ve evlilik anlaşmaları yasal güvence altına alınmıştır. Bu yasanın uygulanmasıyla birlikte büyük aile yapısından çekirdek aileye dönüşüm hızlanmıştır.

Türk aile yapısında geleneksel geniş aile yapısının çekirdek aile yapısına dönüşümünde etkili olan faktörler arasında sanayileşme, tarımda mekanizasyon, işsizlik, iç ve dış göçler, nüfus yapısında meydana gelen değişimler, kentleşme, eğitim imkanlarının ilerlemesi gelmektedir (Canatan, 2009:142).

1982 Anayasası Md. 41 de aile şöyle ifade edilmektedir; “Aile Türk toplumunun temelidir. Devlet ailenin huzur ve refahı ve özellikle ananın ve çocuklarının korunması ve aile planlamasının öğretimi ve uygulamasını sağlamak için gerekli tedbirler alınmalıdır.

1980 yıllarda dünyadaki değişim beklenmedik hızla olması sebebiyle aile yapısına büyük hasar vermeye başlamıştır. Bu olumsuz gelişmeyi hisseden dönemin Başbakanı Özal yasal düzenlemeler yaparak Aile Bakanlığını kurmuştur. Geleceğin olumsuz gelişmelerinden aileyi korumak için çok yönlü çalışmalar başlatılmıştır.

2000 yıllar itibarıyla hayatımıza hızlı ve yıkıcı olarak sosyal medyanın girmesi ailenin sorumluluklarını yerine getirmesine engelleyecek ortam hazırlamıştır. Aile sürekli kendi görevlerini başka kurumlarla paylaşması aile için en büyük tehlikeyi oluşturmaktadır. Bu tehlikenin önlenmesi yerinde ve zamanında kontrollü kullanılması koşuluyla zararını minimize etmek mümkündür.

2. Bulgular

Tablo-1

Ortalama ilk evlenme yaşı, 2013-2023		
Olay yeri : Türkiye		
2013	Erkek	27,3
	Kadın	24,1
2014	Erkek	27,3
	Kadın	24,2
2015	Erkek	27,5
	Kadın	24,4
2016	Erkek	27,6
	Kadın	24,5
2017	Erkek	27,7
	Kadın	24,6
2018	Erkek	27,8
	Kadın	24,8
2019	Erkek	27,9
	Kadın	25,0
2020	Erkek	27,9
	Kadın	25,1
2021	Erkek	28,1
	Kadın	25,4
2022 ^(r)	Erkek	28,2
	Kadın	25,6
2023	Erkek	28,3
	Kadın	25,7

Kaynak: TÜİK, Evlenme İstatistikleri

(r) Evlenme verileri güncel idari kayıtlarla revize edilmiştir.

Tablo. 1’de görüldüğü üzere evlilik yaş oranları 2013 ile 2023 yılları arasındaki değişimler tespit edilmiştir. Yıllara göre Türkiye’de evlilik yaşı yükselmektedir. 2013 yılında erkeklerde 27,3 iken kadınlarda ise 24.1 olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılında erkeklerde 28,3 iken kadınlarda bu oranın 25,7 olarak gerçekleşmiştir. Gençlerde evlilik yaşının yükselmesi ailenin ve toplumun geleceği açısından olumsuz gözükmektedir. Evliliğin geciktirilmesi gelecek kaygısına, sosyal ve ekonomik krizlere bağlı değişebileceği söylenebilir. Evlilik yaşının gecikmesi iyi bir evlilik yapmayı zayıflatabilir. Tıbbi olarak sağlıklı çocuk sahibi olmayı da olumsuz etkileyebilir. Evlilik yaşı düşürülmesi dahi daha fazla yükselmesi engelleyici tedbirler alınması gerekir. Bu tedbirler araştırmalar yapıldıktan sonra tespiti ve uygulama sırasına konulması gerekmektedir.

Tablo.2.

	Yıllar	2015- 2023				
		Toplam	Tek kişilik hanehalkı	Çekirdek aileden oluşan hanehalkı	Geniş aileden oluşan hanehalkı	Çekirdek aile bulunmayan hanehalkı
1923	2023	26 309 332	5 192 825	16 779 240	3 476 510	860 757
	2022	26 075 365	5 067 331	16 816 288	3 342 280	849 466
	2021	25 329 833	4 781 600	16 323 612	3 425 631	798 990
	2020	24 604 086	4 404 997	16 050 444	3 456 657	691 994
	2019	24 001 940	4 062 576	15 623 302	3 601 444	714 618
	2018	23 231 218	3 730 505	15 173 997	3 667 806	648 910
	2017	22 676 186	3 491 148	14 993 563	3 623 938	567 540
	2016	22 206 776	3 316 894	14 738 394	3 616 624	534 864
	2015	21 662 260	3 311 496	14 497 539	3 578 540	472 658
	2014	21 091 075	2 931 085	14 212 589	3 512 384	435 117

Tablo 2.’de görüldüğü üzere Türkiye’de toplam hane halkı sayısı sistematik olarak artış tespit edilmiştir. Hane halkı artış rakamı 2014 yılında 21.091.075 iken 2023 yılında artış rakamı 26. 309. 332 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’de toplam hane halkı içinde tek başına hane halkı oranı 2014 yılında 2. 931. 085 iken 2023 yılında ise 5.192.825 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye’de çekirdek aileden oluşan hane halkı artış rakamı 2014 yılında 14. 212. 589 iken 2023 yılında 16. 779. 240 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye’de geniş aileden oluşan hane halkı artış rakamı 2014 yılında 3. 512.384 iken 2023 yılında 3. 476.510 olarak tespit edilmiştir. Çekirdek aile bulunmayan hane halkı artış rakamı 2014 yılında 435 117 iken 2023 yılında 880 757 olarak gerilemiştir.

Tablo.3.

Dava süresine göre boşanmalar, 2013-2023										
Dava süresi (ay)										
Yıl	Toplam	2 aydan az	2-4	5-8	9-12	13-18	19-24	25-35	36+	Bilinmeyen
2023	171 881	65 792	46 622	16 154	9 558	9 593	6 284	6 646	9 446	1 786
2022 ^(r)	182 437	68 304	48 469	17 049	10 078	10 498	6 631	7 538	11 881	1 989
2021	175 779	56 285	49 102	19 579	10 396	10 866	7 824	8 628	11 568	1 531
2020	136 570	45 352	35 656	17 159	9 364	8 830	5 923	6 168	7 043	1 075
s2019	156 587	55 556	41 055	17 489	10 313	10 583	6 350	6 450	7 313	1 478
2018	143 573	49 735	36 857	17 692	10 741	10 343	6 095	5 436	5 462	1 212
2017	128 411	43 952	32 686	17 993	10 747	9 588	4 963	4 318	3 448	716
2016	126 164	44 784	29 689	18 314	11 469	9 627	5 043	4 453	2 464	321
2015	131 830	45 623	29 607	18 809	12 527	10 527	6 310	5 431	2 668	328
2014	130 913	43 959	28 928	19 097	12 873	11 084	6 515	5 031	2 921	505
2013	125 305	39 311	27 599	19 556	12 419	10 245	6 495	5 863	3 412	405
Kaynak: TÜİK, Boşanma İstatistikleri										
(r) Boşanma verileri güncel idari kayıtlarla revize edilmiştir.										
- Bilgi yoktur.										

Tablo.3’de görüldüğü üzere yıllara göre Türkiye’de boşanma sürelerinin kısaldığı tespiti yapılmıştır. Türkiye’de yıllara göre boşanma sayılarındaki artış rakamları şöyledir; 2013 yılındaki boşanma rakamı 2013 yılında 125 305 iken 2023 yılındaki rakam ise 171 881 olarak gerçekleşmiştir. Boşanma sürelerindeki kısalma dikkati çekmektedir. Boşanma süreleri 2 aydan az olanların 2013 yılında 39 311 iken 2023 yılındaki rakam 65 792 olarak tespit edilmiştir. 2 ile 4 ay süresi olanların oranı 2013 yılında 27 599 iken 2023 yılında 46 622 olarak sonuçlanmıştır. Boşanmalarda 4 aya kadar olan sürelerin kısaldığını 5 aydan sonraki boşanma oranlarında tersine süre uzamaktadır. İlk süre uzamasının 5 ile 8 ayları arasındaki rakamın 2013 yılında 19 556 iken 2023 yılında 16 154 olarak gerçekleşmiştir. Boşanma sürelerinde 36 ve üstünün rakamları 2013 yılında 3. 412 iken 2023 yılında 9.446 olarak tespit edilmiştir. Diğer değişen rakamlar tabloda gösterilmiştir.

Tablo.4

Yıl	Kaba evlenme		Kaba boşanma	
	Evlenme sayısı	hızı (%)	Boşanma sayısı	hızı (%)
2013	600 138	7,88	125 305	1,65
2014	599 704	7,77	130 913	1,70
2015	602 982	7,71	131 830	1,69
2016	594 493	7,50	126 164	1,59
2017	569 459	7,09	128 411	1,60
2018	554 389	6,81	143 573	1,76
2019	542 314	6,57	156 587	1,90
2020	488 335	5,86	136 570	1,64
2021	563 140	6,69	175 779	2,09
2022 ^(r)	575 891	6,78	182 437	2,15
2023	565 435	6,63	171 881	2,01

Kaynak: TÜİK, Evlenme ve Boşanma İstatistikleri
 (r) Evlenme ve boşanma verileri güncel idari kayıtlarla revize edilmiştir.

Tablo.4. deki Türkiye’de yıllık evlilikler ve boşanma rakamları şöyledir; Türkiye’de evlilik yaşı yükselme oranlarına uygun bir şekilde evlilik oranlarında da rakam olarak düştüğü tespit edilmiştir. Türkiye’de 2013 yılında evlenme sayısı 600 138 iken 2023 yılında 565 435 olarak gerçekleşmiştir. Yıllara göre evlilik rakamları düşmesine rağmen boşanma oranlarındaki rakamlarda belli oranda artışlar tespit edilmiştir. 2013 yılında boşanma rakamı 125 305 iken 2023 yılında 171 881 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’ de yıllık yapılan evliliklerin yaklaşık dörtte biri oranında olması aile yapısını tehdit etmektedir.

Tablo.5

İl Kodu	İl	Toplam (Çekirdek Aile)	Sadece eşlerden oluşan çekirdek aile	Eş ve çocuklardan oluşan çekirdek aile	Yalnız ebeveyn ve çocuklardan oluşan çekirdek aile		
					Toplam	Baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile	Anne ve çocuklardan oluşan çekirdek aile
2023	Toplam	16 779 240	3 673 768	10 310 726	2 794 746	629 921	2 164 825
2022	Toplam	16 816 288	3 610 454	10 522 376	2 683 458	609 124	2 074 334
2021	Toplam	16 323 612	3 429 705	10 344 507	2 549 400	585 315	1 964 085

2020	Toplam	16 050 444	3 327 655	10 341 665	2 381 124	533 335	1 847 789
2019	Toplam	15 623 302	3 339 792	10 074 239	2 209 271	482 739	1 726 532
2018	Toplam	15 173 997	3 262 746	9 833 064	2 078 187	447 751	1 630 436
2017	Toplam	14 993 563	3 212 759	9 853 456	1 927 348	407 295	1 520 053
2016	Toplam	14 738 394	3 148 643	9 772 869	1 816 882	375 424	1 441 458
2015	Toplam	14 497 539	3 095 982	9 711 356	1 690 201	337 416	1 352 785
2014	Toplam	14 212 489	2 970 130	9 637 992	1 604 367	317 398	1 286 969

2014 -2023 yılları arasındaki çekirdek aile oranlarındaki değişim oranı 2014 yılında 14.212.489 iken 2023 yılında 16.779.240 olarak görülmektedir. Değişim oranı % 18,5 oranındadır. Sadece eşlerden oluşan çekirdek aile 2014 yılında 2 970 130 iken 2023 3.873 768 değişim oranı % 30,42 oranındadır. Eş ve çocuklardan oluşan çekirdek aile 2014 yılında 9 637 992 iken 2023 yılında ise 10 310 726 % 6,98 olmuştur. Yalnız ebeveyn ve çocuklardan oluşan çekirdek aile 2014 yılında 1 604.367 iken 2023 ise 2 794 746 oranındadır. Değişim (artış) oranı %74,2. Yalnız Baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile 2014 yılında 317 398 iken 2023 yılında 629,921 değişim oranı %98,4. Yalnız Anne ve çocuklardan oluşan çekirdek aile 2014 yılında 1 286 969 iken 2023 yılında 2 164 825 değişim oranı %68,2 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye’ de hızla çekirdek oranında belli oranda artış olduğu, (2014 ile 2023 yılları arasındaki artış % 18 olması) gelecekte çekirdek aile dönüşün evrimsel olarak ilerleyeceğine işaret etmektedir. Sadece eşlerden oluşan çekirdek aile 2014-2023 yılları arasındaki oranı %30,42 dir. Böyle bir sonuç kısırlaşma oranından mı? Ekonomik yönden zayıflamayla ortaya çıkan geçim sıkıntısından mı? Veya psikolojik mi ve estetik kaygıdan mı kaynaklandığı araştırılması gerekir.

Sadece eş ve çocuklardan oluşan çekirdek aile 2014 -2023 yılları arasındaki değişim oranı %6,98 dir. Bu artış oranı çocuk sayısının düşüklüğüne işaret etmektedir. Değişim oranındaki değişim bu tür çekirdek ailenin dengeli bir yaşam sürecinde olduğunu göstermektedir.

3. Değerlendirme

Fertler, toplumlar ve devletler için aile vazgeçilmez öneme sahiptir. Ailenin önemi hem toplumun en küçük sosyal birimi hem de insan soyunu devam ettirmesinden dolayıdır. Bu yüzden dünyada insanlık devam ettiği sürece aile de devam edecektir. Değişimciler ve ideolojik açıdan aileye olumsuz bakışı olanlar, değişim süreçlerinde aileyi hedefe almaktadır. Ailenin hedefe alınmasının en büyük nedeni değişime karşı kendi yapısını muhafaza etmeye çalışmasından kaynaklanmaktadır. Her dönemde aile üzerine yapılan tartışmaların hiç kuşkusuz aileyi olumsuz etkilediği görülmektedir. Buna rağmen aile sosyal dokusunu muhafaza etmeye yönelik bir iradeye ve sosyolojik yapıya sahip olması nedeniyle aileyi olumsuz etkileyecek faktörlerin önüne geçmektedir.

Türk aile yapısındaki değişimlerin olumlu veya olumsuz olarak günümüze kadar gelmiştir. İslam'dan önceki dönemde soy, sop, boy, pederi ve izdivaci aile, köy ailesi, geleneksel aile, çekirdek aile ve göçebe aile yapılarıyla öne çıkmıştır. İslam'dan sonraki aile yapısı kozmopolit aile yapısı içinde sosyal statüye göre aile tipleri görülmüştür. Osmanlı döneminde batılılaşma sürecinde batıcı ve gelenekselci aile yapılarının ortaya çıkması aile yapısındaki çatışmacı durumu ortaya çıkarması Türk aile yapısını zayıflatmıştır. Cumhuriyet dönemi aile yapısının geleneksel aileden çekirdek aileye dönüştürmeyi amaçlayan politikaların uygulanması aile yapısının dengesi bozmuştur. Cumhuriyet döneminde hem çekirdek aileyi hem de yeni aile tipini olarak gecekondü aile tipi öne çıkmıştır. Bugün Türk aile tipinde geleneksel, çekirdek, köy, kasaba, kent, gecekondü ve tek ebeveynli aile tipleri bulunmaktadır. Gelenekse aile tipinin ve diğer aile tiplerinin birbirlerinin alternatif olmadığı gibi çekirdek aile de tek başına alternatif oluşturamaz. Her aile tipini içinde bulunduğu yapıyla güçlü ve sağlıklı yapıya kavuşturmanın sosyal, kültürel ve ekonomik politikalar geliştirilmelidir. Değişen dünyada geriye dönüşün olamayacağı gerçeğini düşünerek geleceğin güçlü ve sağlıklı Türk aile yapısını oluşturma çalışmaları yapılmalıdır. Bugün Türk aile yapısının çoğunlukla çekirdek aile yapısına sahip olduğunu düşünerek gelecekte Türk aile tipine “çevresiyle bütünleşik çekirdek aile”si önerilmektedir.

Bu yaklaşımı TÜİK verilerinin de desteklediği görülmektedir. TÜİK 2013-2023 yılı aile verileri dikkate alındığında; evlenme yaşının 2013-2023 yılları arasında kadınlarda, erkelerde olmuştur. Bu artışın ekonomik, psikolojik, biyolojik ve gelecek kaygısının etkili olduğu düşünülebilir. Evlenme yaşının yükselmesi sağlıklı evliliği ve sağlıklı çocuk sahibi olmayı olumsuz etkilemektedir. Evlilik yaşının daha yükselmesini engelleyecek tedbirleri aileler ve devlet tarafından alınmalıdır. Bu tedbirlerin neler olduğunu ve önceliklerine göre uygulanabilme çabaları planlanmalıdır.

Evlilik süresi kısalmakta, boşanma oranı artmaktadır. Evlenme sürelerinin azalması boşanma oranlarının arttığına işaret etmektedir. Boşanma oranlarının artması kişileri ve toplumu tehdit etmektedir. Boşananların ikinci evliliği yapmaması bu sorunu daha derinleştirmektedir.

Türkiye’de ailenin korunması için yasal ve güvenlik tedbirlerinin alındığı görülmektedir. Buna rağmen aile yapısındaki çözümler, aile içi şiddetin artması ve boşanmaların artması farklı tedbirlerin alınmasına işaret etmektedir.

Çekirdek aile 2014-2023 yılları arasındaki oranlarındaki artış oranı % 18,5 olarak gerçekleşmiştir. Sadece eşlerden oluşan çekirdek aile % 30,42 oranında artış gerçekleşmiştir. Eş ve çocuklardan oluşan çekirdek aile % 6,98 oranında artış olmuştur. Yalnız ebeveyn ve çocuklardan oluşan çekirdek ailedeki değişim oranı %74,2 olarak artış olmuştur. Baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile 2014-2023 yılları arasındaki artış oranı %98,4 olarak gerçekleşmiştir. Anne ve çocuklardan oluşan çekirdek aile 2014-2023 yılları arasındaki artış oranı %68,2 değişim gerçekleşmiştir. Tek (yalnız) ebeveyn ve çocuklardan oluşan aile 2014-2023 yılları arasındaki oran % 74,2 gerçekleşmiştir. Türkiye’de son yılda aile yapısındaki gelişmeler incelendiğinde aileyi olumsuz etkileyen bir durum tespiti yapılmıştır. Aile yapısındaki olumsuzları gidermek amacıyla devlet yasal ve güvenlik önlemlerini almıştır. Bu önlemlere rağmen boşanma oranlarındaki artış azalmamış bilakis artmaya devam ederken hem bireyleri hem de toplumun geleceğini olumsuz etkilemektedir. Aile için alınan önlemlerin yeterli olmadığını ailenin geleceği için farklı planlamalar yapılmalıdır. Ailenin sorumluluklarını yeniden gözden geçirilmeli ve insan yetiştirme anlayışımızı gözden geçirmeliyiz.

Kaynakça

- Canatan, Kadir, 2009, Aile Sosyolojisi, Açılım Yayınları, İst.
- Çağatay, Tahir, 1969, İctimai Nizam, Kadın Cemiyet Ankara Dil- Tarih Ve Coğrafya Fakültesi Felsefe Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Cilt. 7. Ankara
- Doğan, İsmail, 1996, Sosyoloji, Sistem Yayıncılık, İst
- Doğan, İsmail, 2001, Osmanlı Ailesi: Sosyolojik Yaklaşım, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara
- Erdentuğ, Aygen, Çeşitli İnsan Topuluklarında Aile Tipleri, Aile Yazıları. I Başbakanlık Aile Araştırmalar Kurumu Yayınları, Ankara
- Eserpek, Atlan, 1970, Sosyal Kontrol, Sapma Ve Sosyal Değişme ” Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No. 76. Ankara
- Fındıkoğlu, Ziyaeddin Fahri, 1990, Türklerde Aile İctimaiyatı, Aile Yazıları I. Başbakanlık Aile Araştırmalar Kurumu Yayınları, Ankara
- Freyer, Hans, 1967, Sosyolojiye Giriş. Çeviri: Nermin Abadan, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Gökçe, Birsen, 1976, Aile Ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt.8. Sayı.1-2.
- Kandiyoti, Deniz, 1984, Aile Yapısında Değişim Ve Süreklilik, Ankara
- Meriç, Ümit, 1990, İleri Endüstri Topluluklarında Aile Kurumu Üzerine Bir Araştırma” Aile Yazıları I. Başbakanlık Aile Araştırmalar Kurumu Yayınları, Ankara
- Larousse, Meydan 1979, Sözlüğü
- Ögel, Bahattin, 1988, Türk Kültürünün Gelişme Çağları, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı. İst
- Page, Maciwer, 1965, Society, Macmilan. Lmt. London
- Resimli Ansiklopedik Büyük Sözlük
- Schaefer, Richard.T., 2013, Sosyoloji, Çeviri, Sisten Coşar, Palme Yayınları. İst
- Sezal, İhsan, 2017, “Toplum Ve Aile” , Sosyoloji, Beta Yayıncılık. İst
- Tezcan, Mahmut, 1979, Çocuk Eğitiminde Ailenin Rolüne Sosyolojik Bir Bakış” Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt:12, Sayı:1-4 Ankara
- Türkdoğan, Orhan, 2009, Ailede Sevgi Eğitimi, Seis Yayınları. İst
- Türk Dil Kurumu, Www.Tdk.Gov.Tr)
- Tüik.
- Ülken, Hilmi Ziya, 1943, Sosyoloji, İstanbul